

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemani velja:

Za celo leto predplačan 15 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl., za jeden mesec 1 gl.40 kr.

V administraciji prejemani velja:

Za celo leto 12 gl., za pol leta 6 gl., za četrt leta 3 gl., za jeden mesec 1 gl.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. 20 kr. vsak na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oglasila (inserate) sprejema upravnništvo in ekspedientja v „Katol. Tiskarni“, Kopitarjeve ulice št. 2.

Rekopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob pol 6 uri popoldne.

Štev. 155.

V Ljubljani, v ponedeljek 12. julija 1897.

Letnik XXV.

Shod na Boh. Bistrici.

(Konec.)

Državni poslanec gospod Pogačnik v svojem poljudnem, čez uro trajajočem govoru popisuje najprej razmere v državnem zboru in ravnanje nemških liberalcev, ki so s svojo nagajivostjo (obstrukcijo) preprečili vsako delovanje v korist delavskih stanov. Vzrok takemu nezaslišanemu ravnanju ni samo jezikovna naredba za Češko in Moravsko, ampak veliko več razžaljena čast, da ne morejo več gospodovati in da so v manjšino potisnjeni. Če nismo mi na vrhu, si mislijo, potem tudi večina ne sme nič doseči in dognati, ko bi bilo še tako koristno. In ti kulturonošci, ki Slovane zaničujejo kot manj vredne narode, so res tako daleč prignali, da je bilo vsako posvetovanje nemogoče in da je bil državni zbor zaključen, ne da bi bil kaj dosegel. Narodi so pa plačali kakih 350.000 gl. za to komedijo.

Po tem uvodu našteva govornik razne predloge, katere so stavili člani večine in posebno člani kršćanske slovanske narodne zveze v korist poljedelcem in živinorejcem in ki bi bili res velikega pomena, ko bi se bili sprejeli. Tako pa so zdaj zgubili vso moč in treba jih bo zopet postaviti, kadar bo državni zbor sklican, če še sploh bo.

Med drugimi predlogi je posebno važen oni o napravi in prodaji margarina (umetnega surovega masla), s katerim se kmetovalcu velika krivica godi, ker potem ne more svojega masla prodati ali pa le prav dober kup. Po novi postavi naj bi se margarin le prodajal, pa s svojim pravim imenom ali tako pobarvan, da bi ga vsak lahko razločil od pravega masla.

Oskrbovanje za starost bi bila pač koristna naprava, pa se v sedanjih razmerah posebno v naši deželi ne bi dala izpeljati. Tu je in ostane še vedno najboljši pomoček četrta zapoved božja.

Velikega pomena bi bilo tudi podržavljenje hipotek, da bi namreč država vse hipoteke v svoje

oskrbovanje prevzela in bi se te v gotovi dobi po davkih amortizirale.

Jednako koristne bi bile tudi deželne zavarovalnice zoper požare. Tisti denar namreč, kateri se zdaj raznih bank in agentov prime, bi potem v deželi ostal. Vsaj ve, da bi morale take zavarovalnice biti obvezne, to je, da bi se vsi morali zavarovati in bi se letnina pri davkih pobirala.

Govornik je nadalje pojasnoval vladno predlogo o kmetijskih gospodarskih zadrukah, ki bi bile pa tudi obvezne za vsacega poljedelca.

Kmeta bi morali tudi s tem varovati, da bi ga o času živinskih boleznij in kontumaca ne smeli rubiti itd.

Posebno všeč pa je bil predlog, katerega je govornik sam stavil v državnem zboru glede olajšave vojaške dolžnosti, ki meri na to, da bi sinovi srednjih kmetovalcev ne prišli v redno vojsko, ampak le v nadomestno rezervo, ki bi le osem tednov bili z doma. To bi se moglo zgoditi brez škode za vojaško moč države, ker bi se število vojakov ne zmanjšalo, ampak bi se novačenje le bolj pravično vršilo: ne po vzdigovanju števil, kar je nekaka loterija, ampak bi županstvo že naprej glavarstvom naznanilo one mladeniče od srednjih kmetij, katere bi smeli potrjevati le k nadomestni rezervi za osem tednov.

Nadalje je omenjal svojega razgovora s poljedelskim ministrom glede pašniških razmer in čudnega ravnanja gozdarskih oblastev. Ker so hoteli gozdarji z veliko težavo in mnogimi troški od kmetov napravljati jez podreti, je minister brzojavno to ustavil in rekel: „To se pravi, ljudi naravnost k uporabi dražiti.“ Tudi je minister obljubil, da pride meseca avgusta dvorni svetnik Dimitz z Dunaja, da se bo z opravičenci paše pomenil na lici mesta o teh razmerah in da se mirnim potom poravna in vredi razporna zadeva.

Slednjič govornik utemeljuje sledečo resolucijo, ki je bila jednoglasno sprejeta:

Na shodu na Boh. Bistrici zbrani volilci obsojajo nezaslišano nagajanje nemških liberalcev in nacionalcev, s katerim se je preprečilo vsako koristno in plodonosno delovanje, ter zahtevajo jednako jezikovno naredbo, kakor za češke dežele, tudi za vse dežele, kjer Slovenci prebivajo!

Govorniku so navzoči večkrat in posebno koncem govora glasno pritrdjevali. Gosp. Rihtaršič iz Srednje Vasi pa je pozivljaj navzoče, da naj svojima poslancema izrečejo priznanje in zaupanje, ker sta storila, kar je v takih okoliščinah sploh storiti mogoče. In to se je tudi zgodilo s splošnim pritrdjevanjem.

Na to se predsednik g. župnik Sim. Ažman z gorkimi besedami zahvaljuje Bohinjcem, ki so tako številno prišli k shodu, in poslancema, ki se nista ustrašila dolgega pota in truda pri tej silni nenavadni vročini. S slavaklci na cesarja in papeža zaključil predsednik zanimivi shod, ki ne bo brez sadu za dobro bohinsko ljudstvo.

Po shodu, pri katerem ni bilo najmanjšega nereda, so se možaki večinoma razšli na razne strani, nekaj pa se jih je posedlo okoli miz pod lipo, kjer jih je vrli bohinski pevski zbor razveseljeval s krasnim, milodonečim petjem!

Vesele prikazni.

Iz Zagreba, 3. julija.

Letošnje binškošne praznike je slavila slovanska misel veliko slavje v srbskem Belemgradu. Blagoslovila se je zastava sokolskega društva „Dušan silni“ in k tej svečanosti so prihiteli skoraj od vseh slovanskih dežel zastopniki pozdravljat to novo društvo. Bili so tukaj zastopniki ruskega, poljskega,

LISTEK.

Iz predalov suhoparnega številkarja.

(Dalje.)

Arabski konj je prava domača in prihišna žival, kakor pri nas pes. Mlado žrebe stanuje pri svojem gospodarju pod istim šotorom in se igra z njegovimi otroki. V poldrugem letu ga začno učiti in nauk traja do šestega, sedmega leta, ko je konj popolnoma dorasel. Nauk se začne s tem, da deček, ki se je z žrebetom do sedaj igral, vzame mladega konja v svojo skrb. Vodi ga na pašo ali jezdi na njem do vode, čisti ga in pere in sploh skrbi za vse njegove potrebe. Tako se privadi deček konju, konj pa dečku; oba se začneta ob jednem učiti, deček boše dober jezdec, konj pa izvrsten jahač. Arab svojega konja nikdar ne udari, še žal besede mu ne reče: izreja ga z največjo potrpežljivostjo in rahlostjo. Noč in dan sta skupaj, kakor dva najboljša prijatelja, vsacemu je težko biti samemu, precej pogreša tovariša.

Pri arabskem konju se pa tudi izplača ta'ra izreja. Casih mora po pet, tudi šest dni po redu dirjati, na dan po 10, 12, celo 15 milj daleč. Arabski konj mora razven jezdeca nositi tudi njegovo orožje, sukna, na katerih Arab spi in moli, potem hrano

za gospodarja in za-se in naposled bandero, brez katerega Arab ne potuje. Tako obložen mora iti po ves dan brez jedi in pijače. Arabski konj je jako trpežen in zadovoljen tudi s pičlo in slabo krmo. Abdel Kadek pravi o arabskem konju: „Zdrav konj mora storiti vse, kar od njega zahteva gospodar, ako mu je poprej dal toliko ječmena, kolikor ga potrebuje.“

Burkhardt, ki je v prvi četrtini tega stoletja potoval po Arabiji, pravi, da je v celi Arabiji kakih 60.000 konj in samo 200 plemenitih ali najboljših vrste. Nekateri izmed poslednjih imajo po več stoletij, da celo tisočletja stare redovnike, kateri se skrbno hranijo. Vreden je tak konj celo doma med prijatelji 4—6000 gl., torej je že jeden sam tak konj celo — premoženje. Zato ima navadno jeden gospodar konja, drugi kobilo, potem pa napravita pogodbo, čegava bodo žrebata. Vesel dan in praznik je za vse šotore, kadar imata prvo žrebe.

Poprej sem omenil, koliko preteče na dan, kadar je po več dni na potu, ali drugače je pa uren, kadar se gre za kratko pot ali dobo. Leti kakor gazela, uren je ko veter ali noj, tako da se lahko meri z vsakim bržcem. Zato je nekaj resnice na tem, če May piše, da je jedenkrat njegov konj tako hitro dirjal, da je celo pes zadaj ostal (to je pa znano,

da hrt preteče 25 m.). Že pri navadnem diru je precej uren. Potrebuje pa jezdec še večjo hitrost, tedaj svojemu konju prigovarja kakor svojemu ljubemu prijatelju, da naj dirja še urneje. Včasih pa potrebuje, da res vihra ko vihar. V slučaju največje nevarnosti ali pa če sovražnika ne more drugače vjeti, se posluži skrivnosti. Vsak boljši arabski konj je namreč priučen na neko skrivnost. Večinoma ta obstoji v tem, da se ga vselej na gotovem mestu (pa vedno istem) dotakne in pri tem govori določene besede. In te skrivnosti gospodar ne izda nikomur, dokler je konj njegov, tudi starišem in bratom ne. Kakor hitro konj začuti in sliši znamenje, postane takoj kakor ves drug; njegovo telo se še bolj zlekne. Zdi se, da nog skoro ne potrebuje, ampak ga nesó nevidne peruti. Zgine kakor pšica, ustreljena z lokom. V nekih minutah je tako daleč, kakor sicer potrebuje dobro četrto ure. Drvi kakor vihar na planini, švigne mimo tebe kakor blisek, kakor misel in vendar teče pri vsem tem tako na lahko, da le za malo centimetrov poskakuje. Lažje bi pisal na hrbtu tako dirjajočega konja, kakor pa v vagonu. Jezdec, kateri se pri tem ne drži po koncu, ampak skoro leži naprej obrnjen, mora dobro paziti, da ne odleti ali da se mu v glavi ne zvrtili.

(Dalje sledi.)

češkega in bolgarskega naroda. Največ pa se je zbralo v Belemgradu Hrvatov od raznih hrvatskih sokolskih društev, a na čelu vsem zagrebški Sokol. Ni bilo brez pomena, da so prišli Hrvati v tako mnogobrojnem številu k tej svečanosti. Trebalo je pokazati pred svetom, da so Hrvati in Srbi vendar le bratje in da so vsi prepričani, ki so do zdaj trajali med njimi, skovani le od bližnjih sovražnikov, ki se žele s to neslogo okoristiti. Zelja za izmiritvijo se je izpolnila na veliko radost vseh prisotnih slovanskih zastopnikov.

Hrvati so bili odlikovani povsodi, kjer so se pojavili, a sprejel jih je sam kralj v svojem konaku, kamor so ga prišli Hrvatje pozdravit. Na javnih vajah, zabavah in komersih so bili Hrvati povsodi oduševljeno pozdravljani. Najlepši je bil prizor za vožnje po Donavi in Savi. Ko priplujejo ladije do milenijskega spomenika, ki je bil lani pri Zemunu postavljen na sramoto hrvatskega in srbskega naroda po sklepu poznate politike, vstanejo vsi slovanski zastopniki ter se vsi objamejo ter ostanejo v tem položaju tako dolgo, dokler niso vse ladije oplovile to mesto, s katerega gleda Hungarija srpo proti iztoku, češ tudi vi ste moji in tudi vas čaka osoda Slovakov.

Hrvati, Srbi in Bolgari dobro razumijo, kaj to pomeni, biti podložen, pa so se zategadel objeli in prisegli, da bodo branili svojo slobodo in samostalnost do skrajnosti v medsebojni zvezi in s podporo vkupnega Slovanstva. Da ta sloga ni po volji mažarskim krogom, opazilo se je iz časopisja njihovega, katero brezrazložno napada Srbe in Hrvate, češ da se oni ne morejo oteti politiki sosedne monarhije niti sami niti v zvezi z ostalimi Slovani. To je seveda mažarsko tolmačenje avstroogerske politike na iztoku, kjer bi morali seveda le Mažari zapovedati vse do Carigrada. Pozabili pa so ti mažarski političarji, da je mažarska magnatska politika na iztoku že zdavnej izgubila vsako aktivno važnost, posebno pa od onega časa, odkar je cesar Franjo Josip obiskal ruskega cesarja v Petrogradu. Od tega časa je popolnoma odzvonilo mažarske premoči na iztoku, a sloga med Hrvati in Srbi, proslavljena v Belemgradu, zaprla je pot tej politiki v jugoslovanske dežele, kjer se je dozdej le odveč šopirila.

Posebno veselo znamenje pa je to, da je sloga med Hrvati in Srbi začela pospeševati sama vseučilišna mladež, ki je še pred nedavnim bila razdeljena v dva strogo ločena tabora glede tega vprašanja. Ze pri Milotičevji svečanosti so pokazali treznejši sloji hrvatskih vseučilišnikov, da žele slogo s Srbi, pa so se radi tega udeležili tudi omenjene slavnosti, o kateri sem v „Slovenca“ ob svojem času sporočil.

Ta korak hrvatske vseučilišne mladeži so pozdravili vsi domoljubni časopisi hrvatski in srbski, domači in zunanji. Le Frankovi stranki ta pojav ni ugoden, pa še dandanes, ko je večidel odličnega Hrvatsstva in Srbstva zavzeto za slogo, ona v svojih časopisih, kolikor jih še ima, vojuje proti temu sporazumku. Da tudi mažaronske stranke ta pojav ni ugoden, moremo si lahko tolmačiti, kajti z neslogo med Hrvati in Srbi se je učvrstil današnji zistem na Hrvatskem, a s slogo mora tudi pasti. 25 poslancev srbskih na hrvatskem saboru more odločiti v najbližjem času o osodi vlade bana Khuen-Hedervarya. Mi sicer nismo tako naivni, da bi pričakovali od vseh srbskih poslancev take hitre spremembe v njih političnih nazorih saj je med njimi dovolj takih, ki so popolnoma odvisni od današnjega sistema, pač pa bi mogli verovati, da bodo neodvisni poslanci tega kluba znali računati z najnovejšimi dogodki, namreč z volitvami v sam sabor hrvatski in za srbski kongres, kajti trezen opazovalec more iz tega pojava lahko presoditi, da more sloga med Hrvati in Srbi marsikaj popraviti, kar je nesloga do zdaj skrivila.

Z velikim zadovoljstvom se zategadel oziramo na hrvatsko-srbsko mladino, ki more s svojim treznim delovanjem zares mnogo storiti za to slogo. Prvi njen plod v tem pogledu je sicer še teoretične narave, to je namreč lepa knjiga, ki jo je izdala zedinjena mladež pod naslovom „Narodna misao“, in v katerem se razpravlja ob odnošajih med Hrvati in Srbi. Posebno zanimive so izjave vseh najodličnejših Hrvatov in Srbov glede hrvatsko-srbske sloge. Tukaj nahajamo škofa Strossmayera in metropolita srbskega Mihajla, potem bivšega regenta srbskega Ristića in ministra Taušanovića, vrlo zaslužnega političarja Viterića, vseučilišna profesorja Smičiklusa

in Nodila ter mnogo drugih odličnih predstavnikov hrvatskih in srbskih. Vsi se izjavljajo z velikim zadovoljstvom o započetem delu ter prosijo blagoslova božjega iz nebes za srečen uspeh. Delo je začeto, potrebno je zdaj, da se nadaljuje, vse, kar je poštenega, naj se zbere v domoljubno kolo. Sovražne kule že padajo, splošnega sovražnika je treba iztisniti iz vseh položajev, a potem složno napredovati. Ko nam je domovina rešena, sporazumimo se med seboj lahko in sicer tem lažje, ker se ne bode mogel mešati v naše zadeve naš sovražnik. Le v slogi je naša bodočnost zagotovljena, brez nje propademo na veselje naših dušmanov.

Politični pregled.

V Ljubljani, 12. julija.

Vladna izjava in češki Nemci. Pričakovati je bilo, da bode neljubo dirnula najnovejša objava oficijoznega „Fremdenblatta“ o vzroku, ki je preprečil nameravane konference v Pragi, vendar pa ni nihče slutil, da jih bode razburila v tako obilni meri. Sram jih je najbrž, da jih vladni list pred celim svetom označi kot resnici neprijazne može, ki so na videz vsi polni spravoljubnega duha, v resnici pa preprečujejo vse, karkoli bi moglo pospeševati spravo. Ker se ne vedo oprati na drug način, objavljajo v svojih glasilih vse, tudi najmanjše podrobnosti, bodisi že resnično ali pa tudi zavito, s katerimi skušajo dokazati, da so se „na vso moč“ prizadevali, dognati spravo mej obema strankama. Včerajšnja „N. Fr. Presse“ pričinja s koraki Riegerjevimi, navaja nekaj člankov „spravoljubne“ „Bohemiae“ ter zaključuje svoje lamentacije z „dokazi“, da so preprečili spravo le samo zastopniki češkega naroda v sporazumu z Badenijsko vlado. Takim neslanostim pač nihče ne more verjeti, komur je znano postopanje nemčurskih zagrizencev od začetka sedanjega državnega zbora pa do današnjega dne.

Prepovedani shod v Hebu. Mesto Heb je bilo podobno včeraj in deloma tudi še danes vojnemu taboru, kajti pripravljeno je bilo vse vojaštvo, namreč jeden bataljon domačih pešcev in dva bataljona domobrancev, ter vse orožništvo celega okraja; poleg tega je pa došlo, kakor poroča „N. Fr. Presse“, tudi nekaj stražnikov na konjih iz Prage. Oblastvo se je torej poskrbelo za vse slučaje. Do izgredev seveda ni prišlo, ker se pač tudi najbolj vročerkvni nemčurski razgrajac ni upal pokazati svoje germanske navdušenosti. Prišlo je sicer v mesto precejšnje število zastopnikov raznih ultranemških krajev; da ni manjkalo vodje Schönererja in ostalih prvakov, umevno je samo ob sebi. Mesto je bilo »vse« v Bismarckovih zastavah in tudi na klobukih so imeli nekateri take trobojnice. Tako se namreč glasi poročilo dunajskega lista. Dopoludne so nameravali prireditelj prepovedanega shoda zbrati svoje zveste v prostori strelišča, toda oblastvo jim ni dovolilo odpreti prostorov, in tako so se morali zadovoljiti s sasamim posvetovanjem v mestni dvorani. Tu so neki sklenili, da se vodje ne udeleže večernega obhoda, najbrže iz strahu pred eventualnimi posledicami, in da se priredi danes javen shod. O tem, kako sta se vršili ali nevršili poslednji dve točki dnevnega reda, nimamo še nikakih poročil, najbrže pa ni bilo tako hudo, kakor so napovedovali voditelji, in najbolj gotovo mesto Heb še stoji, kakoršno je bilo, v zasmeh češkemu narodu in vsem trezno mislečim prebivalcem Avstrije.

Državni poslanec dr. Fuchs je poročal minule dni svojim volilcem o delovanju državnega zbora ter v svojem govoru prav pošteno okrcal liberalno in nemško nacijsko stranko. Natančno je opisal pobalinsko vedenje liberalcev in nemških nacijskocev v državnem zboru ter posebno povodom razprave o jezikovnem vprašanju. Vrlo zanimiva je njegova izjava v tem oziru, ko je rekel, da sta bili jezikovni naredbi znani nemškim prvakom že pred razglasom in da so jih odobraval in celo obljubili, potegniti se za nju, ker bi se sicer razmere na Češkem ne mogle urediti. Vrlo zanimivo je govoril na to poslanec o gonji liberalcev proti avtonomistični spremembi ustave, ki je seveda popolno umevna, ako se pomisli, da se liberalizem more povspeti do moči in se vzdržati le v strogo centralistični državi. Konečno je pojasnil pereče šolsko vprašanje in s pozivom na volilce, naj vstrajajo v boju za dobro stvar, ter obljubo, da hoče tej posvetiti vse svoje moči, sklenil svoj burno odobravan govor. — Le škoda, da govor-

nik ni imenoma označil tistih nemških korifej, ki so vprizorili sedaj toliko gonjo proti jezikovnim naredbam. Le o dr. Baernreitherju je znano, da je mej onimi veleumi.

Brzojavka našega cesarja na sultana je naredila najboljši vtis na celo Evropo, izvzemši seveda sultana in njegove pribočnike. Uradni in neuradni listi se zelo pohvalno izražajo o modrem koraku avstrijskega vladarja, čegar posledice bodo ugodno vplivale na ohranjenje evropskega miru. Posebno laskave so besede raznih francoskih listov. „Soleil“ pravi mej drugim, cesar Fran Josip je najmodrejši mej evropskimi vladarji. S tem, da je brzojavil sultanu in besedilo brzojavke dal objaviti v uradnem listu, je očitno pokazal, da postopa v tem vprašanju popolno solidarno z ostalimi evropskimi vladarji. „Gaulois“ naglašja uljudno obliko in jasnost brzojavke in uvidi v njej nov dokaz jedinstva mej velevladmi, „Republique Française“ pa trdi, da je prejel sultan s tem jasen dokaz o nadaljnjem obstoju evropskega konceta. V istem smislu pišejo razni nemški listi, ki dokazujejo, da se sultan nikakor ne more izogniti usodi in bo moral, akoravno nerad, zadostiti zahtevam zedinjenih velevlad, kajti, ko bi mu tudi katera posamičnih velevlad hoteli biti naklonjena, se mora vendar z ozirom na večino sprijazniti z neovrgljivimi predlogi zastopnikov evropskega konceta v Carigradu. Sultanu samemu seveda tako jasen in odločen odgovor nikakor ni po volji, kajti menil je še vedno, da bo smel z Grki postopati, kakor se mu bo zljubilo. Sedaj pa, ko mu visi nad glavo Domoklejev meč in je odvisna od povoljne in kar najhitreje rešitve grško-turškega vprašanja njegova lastna, kakor tudi korist celega turškega cesarstva, se bo moral nehote ukloniti neizprosni usodi. Le žal, da se jednako odločno ni postopalo proti turškemu krvoločnežu že poprej, ker bi sicer ne bilo padlo toliko nesrečnih krščanskih žrtev.

Kubanske vstaše skuša general Weyler pridobiti zase z vsakovrstnimi obljubami. Obljubil je onim, ki se mu prostovoljno udajo, popolno pomiloščenje, dober zaslužek in še več drugih ugodnostij. Ta najnovejši korak vrhovnega poveljnika španjske armade na Kubi pač najbolj dokazuje, da so kubanski vstaši še vedno toliko močni, da jih Španjci ne morejo ugnati v kozji rog z vojno silo, marveč le kakim drugim potom. Ne vé se sicer, kako so vsprejeli vstaški vodje Weylerjevo ponudbo, gotovo pa je, da so še vedno ponosni na svojo moč, posebno pa še na simpatijo ostalega prebivalstva, kar v takih okoliščinah mnogo pomeni. Položaj na otoku je po poročilu raznih listov nastopen: V Havani se je upor znova pojavil. Iz Pinar del Rio se čete še ne morejo odzvati, v pokrajini Santa Klara se vstaši znova organizujejo, le v Matanzi je razmeroma še najbolj mirno. Povod Weylerjevemu odloku o pomiloščenju pa je dalo nevarno gibanje v pokrajini Villas, kjer je Maksimo Gomez z močno četo prodrl skozi španjske utrdbe. Zdravstveno stanje španjske armade je zelo neugodno. Blizu 14.300 mož se nahaja v raznih bolnišnicah, razni boji, mrzlica in druge nezgode pa so pobrale v dveh letih 17.500 mož. Nad 12.000 ranjencev ali sicer nezmožnih nositi orožje je poslal Weyler v domovino, tako da šteje španjska armada le še 110.000 mož, ki je nasproti 35.000 vstašem sicer v veliki večini, toda meriti se ne more z njimi, ker so poslednji vsestranski utrjeni, navajeni podnebja in jim dohajajo vsestranske podpore, Španjcem se pa pogosto godi prav slabo.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 12. julija.

† Knezonaškok dr. Zorn.

O zadnjih trenutkih pokojnega metropolita se brzojavlja z Dunaja: V četrtek zjutraj je pal nadškof v omedlevico, srčno živčevje je jelo pojemat. Nadškof je govoril sam s seboj, da se čuti jako slabega; molil je latinsko. Potem so ga deli v sv. olje, zakaj sv. popotnice vsled bljuvanja ni mogel prejeti. Mirno je izdahnul ob 3^{1/2}, popoldne. Zvečer ob enajstih so prenesli krsto v mrtvašnico pri cerkvi Marijinega rojstva na Rennweg-u. Nune molijo neprenehoma pred krsto. V petek bodo truplo balzamirali. — Nadalje se poroča z Dunaja, da so v soboto zvečer ob šestih slovesno blagoslovili zemske ostanke prevzvišenega metropolita v župni cerkvi sv. Petra in Pavla

v Erdbergu, kamor spada zavod, kjer se je zdravil preblagi pokojnik. Mrtvaško slovesnost je zvršil mil. g. nadškof dr. Angerer ob obilni asistenciji. Slovenska kolonija na Dunaju se je malone polnoštevno udeležila cerkvenega blagoslovjenja. Navzoči so bili mej drugimi: sebeniški škof dr. Zannoni s proštom ondotelega kapitelja, tajnik kardinala Grusche, monsign. dr. Pfluger, tajnik papeževga nuncijskega, monsign. Montagnini, monsign. Jančar, ravnatelj dr. Sedej i. t. d. — Truplo pokojnikovo so pripeljali s šesterimi konji v mrtvaškem vozu do cerkve in potem naravnost odvedli na južni kolodvor, odkoder je dospelo z brzovlakom v Gorico včeraj ob deseti uri. Tajnik pokojnega knezoškofa se je odpeljal na Dunaj takoj po njegovi smrti, da je ondi uravnaval vse potrebno. Na ljublj. juž. kolodvoru so pričakovali vlaka s truplom pokojnikovim mil. stolni prošt dr. Klofutar, prelat dr. Kulavie, kanonika Zamejca in dr. Elbert ter knezoškofijski tajnik Šiška. Mej tem časom so se glasili zvonovi vseh ljubljanskih cerkv. Pogreb bode v sredo jutraj ob osmi uri. Dotlej pa bode truplo pokojnikovo izpostavljeno v nadškofijski palači, kjer bode verno ljudstvo moglo pokropiti svojega ljubljanskega nadpastirja. Pogreba se udeležé: nadškof Glavina, ki zaradi ordinacij že biva v Gorici, poreško-puljski škof Flapp in krški škof Mahnič. Škof tržaški je zaradi kano-nične vizitacije zadržan. Ljubljansko škofijo zastopajo pri pogrebu mil. stolni prošt dr. Klofutar ter kanonika dr. Elbert in Kalan.

(Osebnost.) Gosp. Jan. Kleme n, semeniški duhoven, pride kot kapelan v Leskovec.

(Orglarska šola) Cecilijinega društva v Ljubljani zaključil letošnji (uže 20.) tečaj dne 14. t. m.

(Iz Begunj) Častivredna sestra predstojnica Gabrijela roj. baronesa Lazarini, je danes 11. t. m. umrla. Pogreb bode v torek, dne 13. t. m. ob desetih. Priporoča se v memento in molitev.

(Letno poročilo c. kr. drž. višje gimnazije ljubljanske za leto 1896/97.) Letošnje poročilo nas je po dolgem času vendar zopet jedenkrat iznenadilo, s tem namreč, da je načelni sestavek spisan v slovenskem jeziku. „Dramatika in slovensko slovstvo“ se glasi spis iz peresa prof. Frana Ilešiča; temu sledi (nemški) životopis o umrlem Fr. Gerdiniču, in potem običajna šolska poročila. V prvem spisu omenja g. pisatelj najprej v kratkih potezih starejše dobe novo-slovenskega slovstva, v kateri dramatika še ni imela pristopa. Nobeden izmed pisateljev namreč, ki so se pojavljali v slov. slovstvu od Trubarja pa tja do Vodnika, ni imel s svojimi spisi namena ljudstvo buditi in je zabavati: nameni starejših pisateljev so bili skozi in skozi praktični. Trubarja in njegove vrstnike je nagibala k pisateljevanju jedino verska gorečnost, hoteli so pridobiti ideji trdnih tal, — česar bi seveda ne dosegli z dramami, igrami, temveč treba je bilo posloveniti sv. pismo, pisati molitvenike in svete pesmi. Če ti spisi in prevodi morda ravno svojega namena niso dosegli, so pa vendar še danes za slov. slovstvo velike jezikovne važnosti. — Tudi protireformatorje je vodila pri njih delovanju le verska ideja; zato tudi iz te dobe nimamo družih produktov, kot nekaj pobožnih knjig in spisov. Za tem je nastopila doba brez vsakršnih idej; le nekateri duhovniki so zlagali pobožne pesmi, da bi z njimi izpodrinili nenravne posvetne popevke (M. Kastelic). G. pisatelj označuje to dobo kot „čase brez vsakih pozitivnih idej, ki so nasprotno dobili (v svojih slovenskih težnjah) nekako negativni značaj“. — Še-le pri o. M. Pohlínu zasledimo nekako samostalno misel; z njim se je pojavil v našem slovstvu prvič posvetno-poučni življenj, s čemer seveda tudi še ni prišla godna doba za dramatiko. — Nastopil je Vodnik, ki je pisal prvi po navodilu Cojzovem za narod v narodnem duhu; pisal je sicer Vodnik po nazorih romantike, kakoršna se je gojila na Angleškem in Nemškem (Herder), a on jo je vedel spretno v „pravi, našemu narodu prikladni obliki in v pravem obsegu presaditi na slovenske razmere:“ hotel je vzgojiti narod v narodnem duhu. Nekaj let pozneje so vstali drugi možje, Modrinjak, Krempel, Ovetko, Danjko, med Slovenci je zapel Prešeren, Ilirce je bodril St. Vraz, na jedni strani je rastlo navdušenje za ilirsko idejo, — na drugi pa je delala marljiva Čbelica za narodno, poljudno vzgojo, — in zmagala je le-ta, ko so se l. 1843 ustanovile „Novice“. Da se je romantika pri nas ukoreninila, pričajo pesmi v Čbelici in v prvi vrsti Prešeren sám. „Začetek slov. slovstva v 16. stoletju je vzklik iz verske ideje,

ki naj bi se po njem utrdila med ljudstvom; prerodilo se je naše slovstvo po simpatijah za narod, katerega bi naj vzbudilo in navdušilo za lastno individualiteto“. V kratkih potezih je torej načrtal g. pisatelj jako spretno način, kako se je novejšo slovstvo začelo in v kaki smeri se razvijalo dokler ni prišel slednjič čas, da se prične razvijati tudi drama. Dalje kaže pisatelj z vzgledi na Angležih (Byron) in drugih narodih, da romantika, in zlasti poljudna smer romantike, zelo ovira razvoj drame; ker pa je poglaval naše leposlovje še-le iz te struje, romantike namreč, in vtrajalo v nji skoro do današnjega dne, zato tako dolgo nismo imeli drame. Precej obširno in z vzgledi iz zgodovine nam dokazuje pisatelj, da „nastaja in uspeva drama le tam, kjer je človek (narod) nehal sužnje-vati lastnim nagonom in vnanjim razmeram, jel z mogočno voljo zapovedovati sebi in drugim, se upirati celemu svetu, da ga potegne sam padajoč nazaj“, — in da „se porajajo velike dobe dramske umetnosti še-le tedaj, ko se v narodih završuje kak imponanten razvoj“. (To nam pričujejo Indi, Angleži, Spanci, Francozi, Nemci, celo Peruvanci in dr.) Skoro vsak narod torej je doživel kakih dogodkov, slavnih bojev in zmag, udarcev in porazov, ki so bili velike važnosti za ves njegov razvoj; ti so dajali potem dramatikom dovolj hvaležnih snovij. A narod slovenski? Turških bojev so se udeleževale le posamezne pokrajine, ki so bile ravno napadene, nikdar pa celotni narod slovenski. Kmečki upori so trajali le tako dolgo, da so zatrli narodu samemu lastno njegovo moč, da je zamrlo v njem vsako čustvo politične samostalnosti, ki se tudi v največjih političnih dogodkih in preobratih ni več vzbudilo. Slovenci torej niso doživeli dogodkov ki bi mu mogli buditi dramsko zmožnost. Nadaljni vzrok, da se dramsko pesništvo ni razvijalo, je ta, da so bili Slovenci vselej politično razkosani; celo narečja slovenskega jezika so se med seboj zelo razločevala. Že Trubar je tožil, da se slovenski jezik povsod jednako ne govori, da govore drugače Kranjci, drugače Korošci, drugače Stajerci in Dolenjci, drugače Krašovci in Istrijani, drugače zopet Bežjaki in Hrvati. Ščasoma se je že celo jel gubiti pojem „Slovenci“ in „slovenski“ in zamenjavati s „Kranjci“ in „kranjski“; toda naposled se je tej zmešujavi ustavil Murko in za njim Janežič, ki je tako rekoč ustvaril sedanji slovenski pisni jezik. Ta razkosanost pa ni ovirala le razvoja dramatike, temveč v tem obilnejši meri nastanek stalnega, narodnega gledališča. Koliko časa smo ga morali čakati Slovenci! Dobi smo ga še-le zadnji čas.

Sedaj, ko tudi pri nas že vstajajo pesniki (Aškerc), ki so popustili omejeno polje dosedanje poezije, ki ne ustvarjajo več naroda, temveč pojó z ustvarjajočo močjo svojega naroda, sedaj so postala tudi slovenska slovstvena tla godna za najkrepkejšo vrsto poezije, za dramatiko. Iz zgodovine slovanskih narodov dokazuje naposled gospod pisatelj jako spretno, da slovanska in specijelno slovenska drama ne more in ne bode mogla postati narodna. — Spis je pisan v lepi, pravilni slovenščini, v zanimivem slogu; stvar sama je pa prav umestno razporejena. — Nadejamo se, da bode slavno gimnazijsko ravnateljstvo odslej nekoliko pogostejše priobčalo v letnih poročilih slovenskih spisov, da s tem ustreže slovenskemu občinstvu, čegar sinovi skoro izključno obiskujejo zavod. — Jako zanimiv je životopis profesorja Fr. Ser. Gerdiniča. Spisal ga je profesor Fl. Hintner. Kdor prebere ta spis, se mu nesrečni profesor s svojim burnim življenjem nehoté priljubi. Gospod pisatelj je postavil s tem umrlemu svojemu tovarišu lep spomenik. Naj ostane blaga duša zlasti pri dijakih v trajnem spominu! — Iz statistike povzamemo, da je bilo v zavodu v začetku leta 725 dijakov, koncem leta jih je bilo le še 664, med temi 4 privatisti. Rojenih jih je bilo v Ljubljani 153, na Kranjskem sploh 413, na Primorskem 19, na Stajerskem 46, v družih deželah tostran Litve 24, v deželah ogerske krone 7, v Egiptu 2. Po materinem jeziku je obiskovalo zavod 537 Slovencev, 123 Nemcev, 2 Italijana, 1 Hrvat in 1 Srb. Po veri je bilo katoličanov rimskega obreda 661, 2 protestanta in 1 pravoslaven. — Odličnjakov je bilo letos 63, spričevalo s prvim redom jih je dobilo 431, z drugim 59, s tretjim 18, ponavljalne skušnje iz jednega predmeta jih bode delalo 85. Radi boleznih jih je ostalo osem neizprašanih. — Šolnine so plačali dijaki samo letos 9340 gld. (11), med tem ko so dobili ustanov v znesku 8870 gld. 9½ kr. Podporna za-

loga gimnazijska je imela dohodkov 687 gld. 93 kr., stroškov 675 gld. 3 kr., preostalo je potemtakem 12 gld. 90 kr. — Prihodnje šolsko leto se pričinja dne 18. septembra s slovesno sv. mašo v stolnici.

D.

(Razpisane učiteljske službe.) Na dvorazrednici na Trati pri Škofji Loki je razpisano drugo učno mesto z dohodki IV. razreda, na štirirazredni dekliški ljudski šoli v Trziču pa mesto učiteljice v istem plačilnem razredu. Prošnje je doposlati do konca julija okr. šolskemu svetu v Kranju.

* * *

(Goriške novice.) Kapitularnim vikarjem je bil izvoljen v soboto preč. msgr. stolni prošt Andrej Jordan. Isti naznanja preč. dekanijskim uradom: 1. da naj se zvoni po vseh cerkvah skoz 3 dni jutraj, opoldne in zvečer vsaj četr ure; 2. da naj se čč. duhovščina, ako ni ovirana, dne 14. t. m. ob 8. uri jutraj udeleži pogreba v talarju, roketu in s svečo; 3. da naj čč. duhovni predstojniki opravijo zadušnice in sv. mašo po ranjkem knezonadškofu, ter k sv. opravi povabijo ljudstvo; 4. da naj se po pogrebu vzame „collecta de Spiritu Sancto“ in opravljajo druge molitve, da Bog kmalu pošlje goriški nadškofiji novega pastirja.

Društva.

(Ljudska posojilnica), registr. zadruga z neomejeno zavezo, (v Ljubljani, Gradišče št. 1.) Prometa v 6 mesecih, od 1. januarja do 30. junija 1897 1,515,801 gl. 58 kr. Hranilne vloge se obrestujejo po 4½ % obresti in sme vsakdo vložiti. Posojila se dajejo le članom. Tudi se sprejemajo vloge na tekoči račun in se od dneva vložitve obrestujejo. Opozarjamo na bilanco, katera se nahaja v inseracijskem delu našega lista.

(Zdravniška zbornica kranjska.) Vabilo k II. občnemu shodu po zbornici zastopanih zdravnikov dne 27. julija t. l. ob 5. uri popoldan v zborniški pisarni, Turjaški trg 6, II. nadstropje. Dnevni red: 1. Poročilo o bolniških blagajnah, njih uplivu na zdravniške razmere, in o sredstvih, kako je zabraniti oškodovanje zdravniškega stanu. (Dr. Gregorič.) 2. O ustanovitvi stanovskega reda za zdravnike. (Dr. Bock.) 3. Ali naj se razširi disciplinarna pravica zbornice? (Dr. Bock.) 4. O evidenci vseh v Avstriji izpraznjenih zdravniških služb. (Dr. Bock.) 5. Predlogi. — Ker je bil občni shod dne 24. junija zaradi prepičle udeležbe nesklepčen, je shod dne 27. julija sklepčen brez ozira na število udeležencev. Slučajni nasveti se morajo poslati pismeno predsedniku najkasneje do 22. julija. Na poznejše došle nasvete se ne bo oziralo pri tem shodu. Podpisano predsedništvo zdravniške zbornice kranjske smatra kot dolžnost izreči svoje obžalovanje zaradi tolike nebržnosti. Prvi občni shod sklical se je odkar obstoji zdravniška zbornica, na dnevnem redu so bile točke, katere se tikajo vitalnih interes zdravnikov. Ali ni morebiti važno za zdravnika in njegovo eksistenco skupno, jednotno postopanje proti bolniškim blagajnam in njih sedanjo ureditev, in pa primerni stanovski red? Ako ni v tacihi vprašanih skupnega jednotnega postopanja, utegnejo postati posledice dejstvo oškodovanje našega stanu in potem bode prepozno to obžalovati. Na vprašanje predstojništva glede bolniških blagajn ni odgovorilo precejšno število članov. Sklicujemo se na § 3. zborničnega zakona in smo pripravljeni ugled zbornice strogo varovati. Proti zborničnemu predstojništvu vlada nekako nezaupanje, akoravno ono vse stori, da varuje interese zdravniškega stanu; s tem se onemogoči ali pa vsaj zavlečuje uspešno delo zbornice. — P. n. člani, kateri še niso uplačali zborničnega prispevka za leto 1897, se pozivljejo, da to store do 13. julija t. l., ker bi se prispevek potom c. kr. okrajnih glavarstev pobirati moral. — V Ljubljani, dne 8. julija 1897. — Za predstojništvo zdravniške zbornice kranjske: Dr. K. Bleiweis vitez Trsteniški, t. č. predsednik. Dr. V. Gregorič, t. č. tajnik.

(Trgovska in obrtniška zbornica.) [Dalje.] 5. Vsled ukaza vis. c. kr. trgovskega ministerstva je zbornica natančno poizvedovala o stanju delavskega posredovanja na Kranjskem in na podlagi teh poizvedb predložila potom izpolnitve vprašalnih pol obširno poročilo trgovskemu ministerstvu.

C. kr. trgovsko ministerstvo doposlalo je zbornici sledeči ukaz:

„Kakor je znano častiti zbornici, je trgovsko ministerstvo v ukazu, katerega je objavilo v poštnem in brzojavnem naredbenem listu št. 110 iz l. 1894, naročilo poštnim zavodom, da se pri izplačevanju poštnih nakaznic in postnohramilničnih čekov primerno ozirajo na potrebe stranke glede določenih vrst kovanega denarja in kolikor moči zadoste dotičnim njihovim zahtevam. Da morejo poštni zavodi ustreči dotičnim zahtevam, se jim je ukazalo, da že pri prošnjah za zaloge naznanijo one vrste kovanega denarja, katerih jim je treba, da se morejo ozirati na krajevne potrebe, naznanjene od udele-

